

ΑΓΙΑ ΣΟΦΙΑ: “Η εκκλησιά πιτσιλίστηκε απ’ αίματα σε δύο μπόγια ύψος”

/ [Ορθόδοξες Προβολές](#)

Το Πάρσιμο της Πόλης του ευλογημένου κυρ Φώτη Κόντογλου, δε θα πρέπει να ξεχνιέται ετούτες τις ημέρες και ώρες, όπου η Αγιά Σοφιά του Ελληνισμού μετατρέπεται ανίερα σε τζαμί, εν έτει 2020, ωσάν να ξαναζωντανεύουν οι καιροί της Άλωσης του 1453.

Θέλετε να ξέρετε πως ήταν εκείνες οι στιγμές;

“Όπως είπα πρωτύτερα, πολὺς κόσμος ἔτρεξε στὴ θάλασσα νὰ γλυτώσῃ, μὰ ἔπεσε μαζεμένος στὰ καράβια καὶ πολλὰ βουλιάξανε καὶ πνιγήκανε πολὺς λαός. Οἱ πορτιέρηδες, βλέποντας τὸν κόσμο ποὺ ὠρμοῦσε ὅξ’ ἀπὸ τὶς πόρτες, θυμηθήκανε ἓνα παλιὸ ρητὸ πῶλεγε πῶς ἡ πόλη θὰ ξαναπαιρνότανε ἀπ’ τὰ χέρια τῶν Τούρκων ἂν γυρίζανε πίσω οἱ Χριστιανοί, κλειδώσανε τὶς πόρτες καὶ ρίξανε τὰ κλειδιά ὅξ’ ἀπ’ τὸ κάστρο. Τότε δὲ φούντωσε ἡ σφαγὴ, ποὺ δὲ μπορεῖ νὰ τὴ χωρέσῃ τὸ μυαλὸ τοῦ ἀνθρώπου. Ὅσοι γλυτώσανε χάσανε τὰ φρένα τους καὶ τρέχανε νὰ κλειστοῦνε στὴν Ἀγία-Σοφιά. Κεῖνῃ τὴν ὥρα ἦτανε πῶχαν’ ἡ μάννα τὸ παιδὶ καὶ τὸ παιδὶ τὴ μάννα. Θεὲ μεγαλοδύναμε, ἀπάνω σ’ αὐτοὺς τοὺς συμφοριασμένους ἔπεσε ὅλη ἡ

ὀργή σου! Μερμηγκιά ἀμέτρητη πλημμύρισε τὴν ἐκκλησιά, ἀπάνω, κάτω, στὸ νάρθηκα, στ' ἅγιο βῆμα, σὲ κάθε μεριά. Σφαλίξανε τὶς πόρτες καὶ παρακαλοῦσανε μὲ μεγάλες φωνές τὸ Θεὸ νὰ τοὺς λυπηθῇ. Οἱ κουμπέδες κ' οἱ θεόρατες καμάρες ἀντιβουίζανε καὶ ρίχνανε πιὸ πολλὴ τρομάρα στὶς καρδιές τῶν κοριτσιῶν· τὰ μικρὰ παιδάκια ξεψυχοῦσανε ἀπ' τὸ φόβο τους. Σὲ λίγο φτάξανε οἱ Τοῦρκοι καὶ πιάσανε νὰ βαρῶνε μὲ τοὺς μπαλτάδες τὶς πόρτες. Τὸ κοπάδι, ποὺ ἦτανε μαντρισμένο μέσα βέλαζε λυπητερὰ σὲ κάθε τσεκουριά.

Ποιὰ γλώσσα μπορεῖ νὰ πῇ τί γίνηκε σὰν μπήκανε μέσα οἱ Τοῦρκοι, βαστώντας στὰ χέρια τους ἄλλοι ματωμένα μαχαίρια μιὰ ὀργυιὰ μάκρος, ἄλλοι πελέκια ἀκονισμένα, ἄλλοι κοντάρια, π' ἀστράφτανε οἱ σουβλερὲς μύτες τους. Ἡ ἐκκλησιὰ πιτσιλίστηκε ἀπ' τὰ αἵματα σὲ δυὸ μπόγια ὕψος, πῶλεγες πῶς ἦτανε χασάπικο. Ὅσοι ἀπομείνανε ζωντανοὶ εἶχανε τρελλαθῇ. Οἱ Τοῦρκοι δένανε τοὺς ἄντρες μὲ σκοινιά, τὶς γυναῖκες μὲ τὶς ζῶνες τους. Ἐβλεπες ἀφεντάδες δεμένους πιστάγκωνα μαζί μὲ τοὺς ὑπηρέτες, κυράδες μὲ τὶς δοῦλες, παπάδες μὲ γρηές, δεσποτάδες, παλληκάρια βουτημένα στὸ αἷμα. Ὁ ἕνας μπροστὰ στὸν ἄλλον βιάζανε τὶς γυναῖκες, ἀνάμεσά σε κουφάρια καὶ σὲ λαβωμένους ποὺ μουγκρίζανε. Ἄλλοι πάλι ἀπὸ κεῖνα τ' ἀγρίμια ξεγυμνῶνανε τὴν ἐκκλησιά. Μέσα σὲ μιὰ ὥρα ἀπομείνανε μονάχα οἱ τοῖχοι. Δὲν ἀφήσανε μηδὲ καντήλι, μηδὲ δισκοπότηρο, μηδὲ βαγγέλιο, μηδὲ εἰκόνα, μηδὲ ροῦχα, τίποτα! Πῶς περνᾷ ἡ ἀκρίδα ἀπὸ νὰ καταπράσινο περιβόλι κ' ὕστερα, σὰν κἀνὴ φτερά, ἀφήνει χῶμα μοναχό, ἔτσι ἀπόμεινε κ' ἡ Ἁγία-Σοφιά ξεγυμνωμένη”.

Τὸ κούρσεμα τῆς Πόλης

Σὰν πατήθηκε πειὰ ἡ πόρτα τοῦ Ῥωμανοῦ καὶ σκοτώθηκε ὁ βασιλιάς, οἱ Τοῦρκοι γιουργιάρανε μέσα στὴν Πόλη σὰν τ' ἀγριεμένο ξεροπόταμο ποὺ κατεβαίνει στενεμένο ἀνάμεσα στ' ἀψηλὰ βράχια, ὕστερ' ἀπὸ νεροποντὴ. Δὲ μπαίνανε ἑκατὸ-ἑκατό, μηδὲ διακόσιοι, μὰ χιλιάδα ἀπάνω στὴ χιλιάδα. Τέτοια ἦτανε ἡ μανία τους μὴ δὲν προφτάξουνε νὰ κουρσέψουνε, ποὺ ἀπ' τὸ στρίμωγμα λαβωνόντανε συναμεταξύ τους καὶ πολλοὶ σκάσανε ποδοπατημένοι ἀπ' τοὺς δικούς τους. Καὶ σὰ μπαίνανε μέσα στὸ κάστρο, σκορπίζανε ἄλλος ἐδῶ, ἄλλος ἐκεῖ, κοπάδια-κοπάδια, σφάζοντας ὅποιον βρίσκανε μπροστά τους, εἴτε γυναῖκα, εἴτε παιδί, εἴτε ἄντρα.

Τὸ μεγάλο μακελειὸ βάσταξε ἀπ' τὴν ἀνατολὴ τοῦ ἡλίου ἴσαμε τὸ μεσημέρι. Πολλοὶ χριστιανοὶ κρυφτήκανε μέσα σὲ λαγούμια καὶ σὲ σπηλιές κ' ὕστερά τους βρήκανε καὶ τοὺς σκλαβώσανε.

Φτάνοντας οἱ Τοῦρκοι στὴν πλατεία, ἀνεβήκανε στὸν πύργο καὶ κατεβάσανε τὴ βυζαντινὴ σημαία καὶ τὴ σημαία τ' ἁγίου Μάρκου καὶ ἰσάρανε στὸν τόπο τους τὸ σαντάρδο τοῦ σοῦλτάνου. Τὰ κάστρα ἀπὸ τὴ μιὰν ἄκρη ἴσαμε τὴν ἄλλη πέσανε στὰ χέρια τοῦ Τούρκου. Μονάχα οἱ Κρητικοί, ποὺ βρισκόντανε μέσα στοὺς πύργους τοῦ Λέοντα καὶ τοῦ Βασιλείου, βαστήξανε τὸν πόλεμο ἴσαμε τὸ μεσημέρι. Ὁ σουλτὰν Μεμέτης σὰν τᾶκουσε θαύμασε τὴν παλληκαριά τους καὶ τοὺς ἄφησε νὰ φύγουνε στὴν πατρίδα τους, παίρνοντας μαζί τους ὅ,τι εἶχανε ἀπάνω τους.

Ὅπως εἶπα πρωτύτερα, πολὺς κόσμος ἔτρεξε στὴ θάλασσα νὰ γλυτώσῃ, μὰ ἔπεσε μαζεμένος στὰ καράβια καὶ πολλὰ βουλιάξανε καὶ πνιγήκανε πολὺς λαός. Οἱ

πορτιέρηδες, βλέποντας τὸν κόσμον ποὺ ὠρμοῦσε ὅξ' ἀπὸ τὶς πόρτες, θυμηθῆκανε ἓνα παλιὸ ρητὸ πῶλεγε πῶς ἡ πόλη θὰ ξαναπαιρνότανε ἀπ' τὰ χέρια τῶν Τούρκων ἂν γυρίζανε πίσω οἱ Χριστιανοί, κλειδῶσανε τὶς πόρτες καὶ ρίξανε τὰ κλειδιά ὅξ' ἀπ' τὸ κάστρο. Τότε δὲ φούντωσε ἡ σφαγὴ, ποὺ δὲ μπορεῖ νὰ τὴ χωρέσῃ τὸ μυαλὸ τοῦ ἀνθρώπου. Ὅσοι γλυτώσανε χάσανε τὰ φρένα τους καὶ τρέχανε νὰ κλειστοῦνε στὴν Ἁγία-Σοφιά. Κεῖνη τὴν ὥρα ἦτανε πῶχαν' ἡ μάννα τὸ παιδὶ καὶ τὸ παιδὶ τὴ μάννα. Θεὲ μεγαλοδύναμε, ἀπάνω σ' αὐτοὺς τοὺς συμφοριασμένους ἔπεσε ὅλη ἡ ὀργή σου! Μερμηγκιά ἀμέτρητη πλημμύρισε τὴν ἐκκλησιά, ἀπάνω, κάτω, στὸ νάρθηκα, στ' ἅγιο βῆμα, σὲ κάθε μεριά. Σφαλίζανε τὶς πόρτες καὶ παρακαλοῦσανε μὲ μεγάλες φωνές τὸ Θεὸ νὰ τοὺς λυπηθῇ. Οἱ κουμπέδες κ' οἱ θεόρατες καμάρες ἀντιβουίζανε καὶ ρίχνανε πὶο πολλὴ τρομάρα στὶς καρδιές τῶν κοριτσιῶν· τὰ μικρὰ παιδάκια ξεψυχοῦσανε ἀπ' τὸ φόβο τους. Σὲ λίγο φτάξανε οἱ Τοῦρκοι καὶ πιάσανε νὰ βαρᾶνε μὲ τοὺς μπαλτάδες τὶς πόρτες. Τὸ κοπάδι, ποὺ ἦτανε μαντρισμένο μέσα βέλαζε λυπητερὰ σὲ κάθε τσεκουριά.

Ποιὰ γλῶσσα μπορεῖ νὰ πῇ τί γίνηκε σὰν μπήκανε μέσα οἱ Τοῦρκοι, βαστώντας στὰ χέρια τους ἄλλοι ματωμένα μαχαίρια μιὰ ὀργυιὰ μάκρος, ἄλλοι πελέκια ἀκονισμένα, ἄλλοι κοντάρια, π' ἀστράφτανε οἱ σουβλερὲς μύτες τους. Ἡ ἐκκλησιὰ πιτσιλίστηκε ἀπ' τὰ αἵματα σὲ δυὸ μπόγια ὕψος, πῶλεγες πῶς ἦτανε χασάπικο. Ὅσοι ἀπομείνανε ζωντανοὶ εἶχανε τρελλαθῇ. Οἱ Τοῦρκοι δένανε τοὺς ἄντρες μὲ σκοινιά, τὶς γυναῖκες μὲ τὶς ζῶνες τους. Ἔβλεpes ἀφεντάδες δεμένους πιστάγκωνα μαζί μὲ τοὺς ὑπηρέτες, κυράδες μὲ τὶς δοῦλες, παπάδες μὲ γρηές, δεσποτάδες, παλληκάρια βουτημένα στὸ αἷμα. Ὁ ἓνας μπροστὰ στὸν ἄλλον βιάζανε τὶς γυναῖκες, ἀνάμεσά σε κουφάρια καὶ σὲ λαβωμένους ποὺ μουγκρίζανε. Ἄλλοι πάλι ἀπὸ κεῖνα τ' ἀγρίμια ξεγυμνῶνανε τὴν ἐκκλησιά. Μέσα σὲ μιὰ ὥρα ἀπομείνανε μονάχα οἱ τοῖχοι. Δὲν ἀφήσανε μηδὲ καντήλι, μηδὲ δισκοπότηρο, μηδὲ βαγγέλιο, μηδὲ εἰκόνα, μηδὲ ροῦχα, τίποτα! Πῶς περνᾷ ἡ ἀκρίδα ἀπὸ νὰ καταπράσινο περιβόλι κ' ὕστερα, σὰν κἀνὴ φτερά, ἀφήνει χῶμα μοναχό, ἔτσι ἀπόμεινε κ' ἡ Ἁγία-Σοφιά ξεγυμνωμένη.

Τὸ μαχαίρι κ' ἡ φωτιὰ βάσταξε τρία μερόνυχτα, ὅπως εἶχε ταμένο στοὺς στρατιῶτες τοῦ ὁ σουλτάνος. Ἡ ἀπέραντη Κωνσταντινούπολη ἀντιλαλοῦσε μέρα νύχτα. Τί αἷμα καὶ τί δάκρυα χυθήκανε! Χιλιάδες καρδιὲς χτυπούσανε, τέτοια συμφορὰ δὲ μπορεῖ νὰ τὴ συλλογισθῇ ἄνθρωπος. Ἄλλοι σφαζόντανε πρὶν πᾶνε στὰ σπίτια τους, ἄλλοι καταφέρνανε νὰ φτάξουνε στὰ δικά τους μὰ δὲ βρίσκανε τὰ παιδιά τους καὶ τὶς γυναῖκες τους. Ἀντρόγυνα χωριζόντουσαν, ὁ ἓνας Τοῦρκος ἔσερνε τὸν ἄντρα κι' ὁ ἄλλος τὴ γυναῖκα. Τὰ παιδιά τὰ ξεκολλοῦσανε ἀπ' τὸ λαιμὸ τῆς μάννας, τὰ κορίτσια τὰ σέρνανε ἀπ' τὰ μαλλιά μέσα στὸ δρόμο. Πεινασμένα σκυλιὰ πίνανε τὸ αἷμα π' ἄχνιζε μέσα στὰ χαντάκια. Πειὸ πολλὰ ἦτανε τὰ κομμένα κεφάλια, ποὺ κειτόντανε στὸ χῶμα, παρὰ οἱ πέτρες τῆς γῆς. Φρόνιμες

νοικοκυράδες, πού δὲν τὶς εἶχε δῆ ὁ ἥλιος, ἀτιμαζόντανε γυμνές μέσα στὶς πλατεῖες. Παπάδες περπατούσανε βιαστικά, φορτωμένοι μὲ βαρεῖα σεντούκια, πού τοὺς τᾶχανε φορτωμένα οἱ ζεμπέκηδες καὶ τοὺς δέρνανε σὰν γαϊδούρια καὶ τοὺς τραβούσανε μὲ τὸ καπίστρι ποῦχανε περασμένο στὸ λαιμό τους. «Καὶ ἦν ἰδεῖν ὄρμαθους ἐξερχομένους ἄπειρους ὥσπερ ἀγέλας».

Στὰ καράβια δὲν εἶχε ἀπομείνει μηδὲ ἓνας Τοῦρκος, γιατί ριχτήκανε στὸ πλιάτσικο. Μὲ μεγάλη μανία γυρεύανε νὰ βροῦνε τὰ γυναικεῖα μοναστήρια, τὰ πατούσανε καὶ κουβαλούσανε τὶς καλογρηές μέσα στὰ καράβια κ' ἐκεῖ ὁ διάβολος πειὰ μπορεῖ νὰ πῇ τὸ τί γίνηκε. Πολλές γυναῖκες, γιὰ νὰ ξεφύγουνε τὴν ἀτιμία, πέσανε καὶ πνιγήκανε στὴ θάλασσα καὶ στὰ πηγάδια.

Οἱ Τοῦρκοι εἶχανε τούτη τὴ συνήθεια· ἅμα μπαίνανε μέσα σ' ἓνα σπίτι γιὰ νὰ κουρσέψουνε, στήνανε μιὰ σημαία ἀπάνω στὰ κεραμίδια. Οἱ ἄλλοι Τοῦρκοι, βλέποντας τούτη τὴ σημαία, δὲ μπαίνανε ποτὲ μέσα, μὰ τραβούσανε πάρα πέρα, νᾶβρουνε ἄλλο σπίτι λεύτερο. Ἦσαμε διακόσες χιλιάδες τέτοια κουρέλια σαλεύανε ἀπάνω στὴν Πόλη, γιατί οἱ Τοῦρκοι βάζανε πολλές παντιέρες στὸ ἴδιο σπίτι γιὰ νὰ κάνουνε πανηγύρι.

Ὅλη τὴ μέρα σφάζανε. Τόσο μουσκεμένη ἦτανε ἡ γῆς, πῶλεγες πὼς ἔβρεξε αἷμα, κι' ὅπου ἔβρισκε χαντάκι τὸ αἷμα ἔτρεχε σὰ νᾶτανε βροχονέρι. Τὰ κουφάρια τὰ ρίχνανε στὸ μπουγάζι τοῦ Βοσπόρου, καὶ τὸ ρέμα τὰ κατρακυλοῦσε σὰ νᾶτανε πεπόνια, Χριστιανοὶ-Τοῦρκοι ἀνακατεμένοι.

Ὁ σουλτάνος δὲ μπῆκε μέσα στὴν Πόλη μὲ τὸ στρατό, παρὰ ἀπόμεινε στὸ στρατόπεδο. Κατὰ τὸ μεσημέρι οἱ πασάδες τοῦ πήγανε τὰ κλειδιά, σημάδι πὼς ἦτανε πειὰ δική του ἡ Κωνσταντινούπολη. Τότε καβαλλίκεψε καὶ μπῆκε μὲ τὴ συνοδεία του μέσα στὸ κάστρο καὶ τράβηξε ἴσια στὴν Ἁγία-Σοφιά. Δὲ μπῆκε μέσα στὴν ἐκκλησιὰ μὲ τᾶλογο, παρὰ ξεπέζεψε καὶ μπαίνοντας μέσα θαύμασε πολλὴν ὥρα καὶ περιεργάσθηκε τὸ χτίριο. Ὑστερα φώναξε ἓναν χότζα καὶ τοῦπε ν' ἀνεβῇ ἀπάνω στὸν ἄμβωνα καὶ νὰ φωνάξη τὴν προσευχή τους «Ἀλλάχου ἑκπέρ, Ἀλλάχου ἑκπέρ, Μουχαμετοῦλ ρεσοῦλ Οὐλλάχ.» Σὰν τελείωσε ὁ χότζας, ἀνέβηκε ὁ ἴδιος στὴν Ἁγία Τράπεζα καὶ τὸ ξανάπε.

Τὴν ὥρα πῶβγαινε ἔξω, εἶδε ἓναν Τοῦρκο πού τσάκιζε τὰ μάρμαρα. Ὁ Μεμέτης τὸν βάρεσε μὲ τὸ καμουτσὶ λέγοντάς του: «Κιοπέκ, σᾶς ἄφησα τὸ θησαυρὸ καὶ τοὺς ἀνθρώπους, μὰ τὰ χτίρια εἶνε δικά μου!»

Ἀπὸ κεῖ τράβηξε μὲ τοὺς πασάδες καὶ ρώτηξε γιὰ τὸ βασιλιᾶ τῆς Πόλης, ζῆ ἢ πέθανε. Καὶ σὰν τοῦπανε πὼς σκοτώθηκε, πρόσταξε καὶ πλύνανε πολλὰ κεφάλια στὸ μέρος πού χάθηκε, γιὰ νὰ τὸν γνωρῖσουνε, μὰ δὲ μπορέσανε μέσα σὲ τέτοιο

πλήθος. Σὲ λίγο ὅμως βρέθηκε τὸ κορμί του καὶ τὸ γνωρῖσανε ἀπ’ τὰ κόκκινα ποδήματά του μὲ τοὺς κεντημένους ἀητούς. Κόψανε τὸ κεφάλι καὶ τὸ βάλανε σὲ μιὰ πλατεία κοντὰ στ’ ἄγαλμα τοῦ Γιουστινιανοῦ καὶ κεῖ στάθηκε ἴσαμε τὸ βράδυ. Ὑστερα τὸ μπαλσαμώσανε καὶ τῷστειλε ὁ σουλτάνος στὴν ἀνατολὴ ἀπὸ χώρα σὲ χώρα, γιὰ νὰ δῇ ὁ κόσμος τὴ νίκη του. Τὸ σῶμα τὸ πήρανε οἱ Χριστιανοὶ καὶ τὸ θάψανε.

Τὰ πλιάτσικα κ’ οἱ σκλάβοι, ἄλλα στοιβαχθήκανε στὶς τέντες, ἄλλα φορτωθήκανε στὰ καράβια καὶ τραβήξανε νὰ τὰ πουλήσουνε, ὅπως ἔστερξε ὁ σουλτάνος. Κάθε Τοῦρκος ἦτανε φορτωμένος. Τί μαλάματα, τί ἀσήμια, τί χαλκῶματα, τί ροῦχα μεταξωτά, τί βιβλία! Καράβια ὀλάκερα γεμίσανε καλογέρους καὶ καλογρηές. Ἐβλεpes ζεῖμπέκια ψειριασμένα νᾶνε ντυμένα μὲ ροῦχα δεσποτικά, ἄλλοι φοράγανε χρυσὰ πετραχήλια, ἄλλοι κορῶνες καὶ καλυμμαύχια στὸ κεφάλι. Σκυλιὰ δεμένα μὲ ζῶνες κεντημένες, ἐπιγονάτια καὶ φελόνια γιὰ σαγὴ στ’ ἄλογα. Μέσα στοὺς ἀσημένιους δίσκους βάζανε ντομάτες καὶ κρέατα, πίνανε κρασί μέσα στὰ δισκοπότηρα. Φορτώσανε στὶς καρότσες βιβλία, ποὺ δὲν εἶχανε μετρημὸ καὶ τὰ σκορπίσανε σ’ ἀνατολὴ καὶ δύση. Γιὰ ἓνα γρόσι πουλιόντανε ὁ Ἀριστοτέλης, ὁ Πλάτωνας κ’ οἱ ἄλλοι ξακουσμένοι σοφοὶ τῆς ἀρχαιότητος, γραμμένοι σὲ πετσί, μὲ χρυσοκοντυλιές καὶ μὲ χρυσὰ δεσίματα. Τὰ εἰκονίσματα τὰ σκίζανε μὲ τὸ τσεκούρι καὶ βράζανε κρέας μέσα στὰ καζάνια.

Τὴ δεύτερη μέρα, δηλαδὴ στὶς 30 Μαγιοῦ, ξαναμπῆκε στὴν Πόλη ὁ σουλτάνος, μὲ πολλὴ παράταξη, κι’ ἀφοῦ τριγύρισε σὲ διάφορα μέρη, πῆγε καὶ στὸ παλάτι. Καὶ βλέποντάς το ἔρημο εἶπε ἓναν στίχο κάποιου Πέρση ποιητῆ γιὰ τὴν ματαιότητα τοῦ κόσμου.

Ἦτανε πειὰ πεθαμένη καὶ θαμμένη ἢ ξακουσμένη Κωνσταντινούπολη, ἢ Θεοσκεπάστη, ἢ Νέα Σιών, ἢ Ἐφτάλοφη, τὸ καμάρι τῆς Ἀνατολῆς, πῶβρισκε ἄνθρωπος καὶ τοῦ πουλιοῦ τὰ γάλα. Ποῦχε τὸ κάστρο μὲ τοὺς τρακόσους πύργους, τὰ παζάρια, τὰ ἀρτοποιεῖα, τὰ χαλκοπραπεῖα, τὰ ἀργυροπωλεῖα, τὰ βλατοπωλεῖα, τὰ κηροπωλεῖα, τὰ λουτρά, τὰ συντριβάνια, τὶς βρύσες, τὶς δεκαεννιὰ στέρνες, τὰ ἵπποδρόμια, τὰ παλάτια, τὶς τρακόσες ἐκκλησιές καὶ τὰ διακόσια μοναστήρια, τ’ ἀμέτρητα τ’ ἀγάλματα κι’ ὅ,τι μπορεῖ νὰ βάλῃ ὁ νοῦς τ’ ἀνθρώπου. «Τῇ δευτέρᾳ δὲ ἀπὸ τῆς ἡμέρας ἐκείνης, εἰσελθὼν ὁ Μεχμέτης, περιόδευσε τὴν πόλιν· καὶ ἦν ἡ πᾶσα ἄοικος, οὔτε ἄνθρωπος, οὔτε κτῆνος, οὔτε ὄρνεον κραυγάζον ἢ λαλοῦν ἐντός.»

Κοντὰ στὸ παλάτι ἐτοιμάσανε ἓνα μεγάλο τραπέζι γιὰ τὸ σουλτάνο, κι’ ἀφοῦ ἔφαγε, ἤπιε πολὺ κρασί καὶ μέθυσε. Τότε πρόσταξε νὰ τοῦ πᾶνε τὸ ναύαρχο Νοταρᾶ μὲ τὰ παιδιὰ του καὶ νὰ τοὺς ἀποκεφαλίσουνε. Πρῶτα σφάξανε τὰ παιδιὰ μπροστὰ στὸ συμφοριασμένον τὸν πατέρα, πῶλεγε ὁλοένα «δίκαιος εἶ, Κύριε!», κ’

ὕστερα τὸν ἴδιον. Δὲν περάσανε λίγες μέρες καὶ πρόσταξε νὰ κόψουνε καὶ τὸ Χαλὶλ πασᾶ, ποὺ τὸν ὑπωπευότανε πὼς εἶχε προδώσει τὰ μυστικά του στοὺς γραικοὺς.

Τὸ τέλος τῆς Πόλης φαίνεται ἀκόμα πειὸ λυπητερὸ ἅμα συλλογισθῇ κανένας πῶς χαλάσθηκε τὸ μήνα Μάη, τὶς μέρες ποὺ μοσκοβολούσανε οἱ πασκαλιές κ' οἱ τριανταφυλλιές. Ἀνήμερα ποὺ σκλαβώθηκε ἡ Πόλη ἦτανε τῆς Ἀγίας Θεοδοσίας, ποὺ τὴ γιορτάζανε πάντα οἱ Πολῖτες στὶς 29 Μαγιοῦ μὲ μεγάλη δόξα στὴν ἐκκλησιά της, ποὺ γίνηκε ὕστερα τζαμί. Μ' ὅλη τὴν ἀγωνία ποὺ περνούσανε, οἱ γυναῖκες τὴν εἶχανε στολισμένη, κατὰ τὰ συνηθισμένα, μὲ στεφάνια καὶ μὲ περιπλοκάδες ἀπὸ τριαντάφυλλα. Τὴν ὥρα, ποὺ μπήκανε μέσα οἱ Τοῦρκοι, ψέλνανε ἀκόμα οἱ ψαλτάδες. Τοὺς περάσανε ὅλους ἀπ' τὸ μαχαίρι, κι' ἀπὸ τότε βαστᾶ ἡ ὀνομασία «Γκιούλ Τζαμί», δηλαδή «Τὸ Τζαμί μὲ τὰ τριαντάφυλλα», καὶ μ' αὐτὸ τὸ ὄνομα στέκει ὡς τὰ σήμερα. Μέσα σ' αὐτὴ τὴν ἐκκλησιὰ λένε πὼς ὑπάρχει κ' ἓνα μνημόρι, ὁπῶχει ἀπάνω στὴν πλάκα τούρκικα γράμματα, ποὺ λένε «Ἐδῶ κείμεται ἓνας μαθητὴς τοῦ Χριστοῦ» καὶ πῶς αὐτὸς εἶνε ὁ τάφος τοῦ βασιλιὰ Παλαιολόγου.

Τοὺς Γενοβέζους τοῦ Γαλατᾶ ὁ σουλτάνος δὲν τοὺς πείραξε, γιατί σταθήκανε φίλοι του στὸν πόλεμο, τοὺς χάρισε μάλιστα καὶ προνόμια. Τὸ φερμάνι ποὺ τοὺς ἔδωσε ἀρχίζει μὲ τοῦτα τὰ λόγια: «Ἐγὼ ὁ μέγας αὐθέντης καὶ μέγας Ἀμηνᾶς σουλτάνος ὁ Μεχμέτ Μπέης, ὁ υἱὸς τοῦ μεγάλου αὐθέντου Ἀμηνᾶ Σουλτάνου τοῦ Μουράτ Μπέη. Ὁμνύω εἰς τὸν Θεὸν τοῦ οὐρανοῦ καὶ τῆς γῆς καὶ εἰς τὸν μέγαν ἡμῶν προφήτην Μωάμεθ, καὶ εἰς τὰ ἑπτὰ μουσάφια ὅπου ἔχομεν καὶ ὁμολογοῦμεν, καὶ εἰς τὰς ρκδ' (124) χιλιάδας προφήτας τοῦ Θεοῦ καὶ πρὸς τὰς ψυχὰς τοῦ πάππου μου καὶ τοῦ πατρός μου, καὶ πρὸς ἑμαυτὸν καὶ πρὸς τὰ παιδιὰ μου, καὶ στὸ σπαθὶ ὅπου ζώννομαι...».